

Biuletyn

Centrum Studiów Migracyjnych
Uniwersytetu Łódzkiego

nr 5 (14), sierpień 2021

Drodzy Czytelnicy,

zachęcamy do lektury piątego w 2021 r. numeru Biuletynu Centrum Studiów Migracyjnych UŁ. Barbara Jundo-Kaliszewska (UŁ) komentuje w nim narastający konflikt między Litwą i Białorusią z migrantami w tle.

Na łamach Biuletynu publikujemy najnowsze analizy, komunikaty z badań oraz komentarze do bieżących wydarzeń migracyjnych w Polsce i na świecie. Osoby zainteresowane publikowaniem w Biuletynie zapraszamy do kontaktu: csm@uni.lodz.pl

Życzymy miłej lektury!

**CENTRUM
STUDIÓW
MIGRACYJNYCH**
Uniwersytet Łódzki

ul. Rewolucji 1905 r. 41/43
pok. C-025, 90-214 Łódź
www.csm.uni.lodz.pl
email: csm@uni.lodz.pl

Barbara Jundo-Kaliszewska

Białoruskie rozrachunki albo kryzys migracyjny na Litwie

Litwa boryka się z napływem osób, którzy od kilku miesięcy nielegalnie przedostają się do państwa przez granicę litewsko-białoruską. Zorganizowany na szeroką skalę i, najwyraźniej, inspirowany przez reżim Alaksandra Łukaszenki przemyt osób z Iraku, Syrii, Tadżykistanu, Rosji, Iranu, Afganistanu, Kongo czy Kamerunu do Unii Europejskiej jest oceniany przez władze Litwy jako jeden z elementów tzw. agresji hybrydowej. Jej celem ma być destabilizacja państwa.

Zaistniała sytuacja rodzi pytania o szczelność granic, wydolność służb granicznych, a przede wszystkim skuteczność struktur wywiadowczych w systemie bezpieczeństwa państwa. Osobna pula zagadnień dotyczy problemu szerzenia się dezinformacji kanałami nowych mediów oraz radykalizacji społeczeństwa w obszarze zagadnień narodowościowych, językowych i pandemicznych. W procesie doraźnego rozwiązywania sytuacji kryzysowej, w orbicie zainteresowań opinii publicznej pozostaje kwestia przestrzegania praw człowieka.

Migranci zaskoczyli Litwinów

Od 2004 r. niemal 700-kilometrowa litewsko-białoruska linia graniczna stanowi integralną część wschodniej ściany NATO, UE czy strefy Schengen i w założeniu powinna być jedną z najlepiej strzeżonych granic europejskich. Choć ogólnounijny tzw. kryzys uchodźczy trwa od 2015 r., do niedawna państwom bałtyckim udawało się pozostawać na uboczu i w stopniu zaledwie niewielkim partycypować w tych newralgicznych procesach. Co prawda, w latach 2016-2017 na terytorium Litwy przeprowadzono manewry mające na celu symulację zarządzania kryzysowego i mechanizmów reagowania na wypadek napływu nad Wilię 40 tys. ubiegających się o ochronę międzynarodową osób. Tym niemniej latem 2021 r. tempo i dynamika wzrostu nielegalnych

przemieszczeń na granicy z Łukaszenkowską Białorusią zaskoczyły Wilno (*Ministrés...*).

Od maja 2021 r. litewska Państwowa Służba Ochrony Granic (*Valstybės sienos apsaugos tarnyba*) regularnie informowała o nielegalnym ruchu transgranicznym (por. *Valstybės sienos...*). Już 2 lipca na Litwie ogłoszono stan ekstremalny (odpowiednik polskiego stanu klęski żywiołowej). Argumentując decyzję rządu, premier Litwy Ingrida Šimonytė wskazała m.in. na wyzwania około pandemiczne, w tym konieczność wykonania testów na kierunku COVID-19 (*Dėl migrantų...*). Ponadto, kraj okazał się logistycznie nieprzygotowany do przyjęcia tak znaczącej liczby przybywających do państwa cudzoziemców.

O skali problemu i kondycji państwa w tym zakresie świadczą liczby: do połowy sierpnia 2021 r. w sposób nielegalny do kraju przedostało się ponad 4 tys. osób, podczas gdy w 2020 r. - tylko 116, w tym 74 osoby przedostały się do państwa przez granicę z Białorusią (tamże). Najwięcej osób zatrzymano w położonych obok siebie rejonach orańskim i solecznickim. Na dalszych pozycjach uplasowały się rejony druskienicki, ignaliński, święciański, łódziejski, wileński i jeziorański. Ustalono, że zatrzymane osoby, pochodzą w dużej mierze z objętych konfliktami zbrojnymi (lecz nie tylko) regionów i korzystając z usług zajmujących się przemytem migrantów (por. *Protokół przeciwko przemytowi...*), transnarodowych siatek przestępczych usiłują przedostać się do Europy w poszukiwaniu tzw. lepszego życia.

Jak wskazuje Europol, przemyt ludzi do Europy pozostaje jednym z ważniejszych źródeł nielegalnego dochodu organizacji przestępczych na świecie (*European Union Terrorism...*). W omawianym przypadku wykonawcami skomercjalizowanego, doskonale skoordynowanego procederu okazały się współpracujące z przemytnikami ludzi i działające

w porozumieniu z reżimem białoruskie biura podróży (Hyndle-Hussein 2021). Za kwotę ok. 10-15 tys. dolarów miały zapewnić migrantom wizę turystyczną UE, szczepienie przeciw COVID-19, zakwaterowanie w Mińsku, a następnie transport na granicę z Litwą. Zgodnie z doniesieniami prasowymi, część osób spodziewa się pomocy również po stronie litewskiej, gdzie uwikłane w handel ludźmi organizacje przestępcze miałyby koordynować przerzuty do lepiej prosperujących ekonomicznie krajów Europy Zachodniej (*Vartai atidaryti...*).

Reakcja czy prewencja?

Rosnąca w zawrotnym tempie liczba nielegalnie przybywających na Litwę cudzoziemców stała się testem nie tylko wydolności granic, ale też przygotowania państwa, zarówno na poziomie centralnym, jak i samorządowym, do reagowania w warunkach kryzysu. Na pierwsze miejsce wysunęły się sprawy uszczelnienia linii granicznej z Białorusią, zwalczania przerzutów migrantów i przeciwdziałania negatywnym skutkom tego zjawiska. Na liście priorytetów znalazły się sprawy zorganizowania i finansowania miejsc pobytu osób zatrzymanych (*Sprendimas „Dėl naudojimosi...”*), ustalenia ich tożsamości i kraju pochodzenia oraz usprawnienie procedur azylowych czy deportacyjnych.

W trybie pilnym, jeszcze w lipcu tego roku na poziomie rządowym podjęto szereg środków doraźnych. Obok wprowadzenia stanu ekstremalnego, wypracowano nowe akty prawne. Projekt nowelizacji ustawy „O prawnej sytuacji obcokrajowców” z 13 lipca 2021 r., zaostrożający m.in. procedury azylowe, został objęty klauzulą „szczególnej wagi państwowej” (*Lietuvos Respublikos...*). Tego samego dnia pod obrady litewskiego Sejmu trafił projekt Rezolucji „W sprawie odparcia agresji hybrydowej” (*Rezoliucija...*). Zaakcentowano obowiązek państwa do ochrony zewnętrznych granic NATO i UE. Incydenty naruszania granicy oceniono jako próbę destabilizacji państwa w kontekście zbliżających się wrześnieowych rosyjsko-białoruskich manewrów „Zapad-2021”. Wreszcie, wezwano do budowy ogrodzenia i zaangażowania wojska do ochrony granic, a także skorzystania z pomocy państw sojuszników w ramach NATO i UE w sprawie wspólnego rozwiązywania kryzysu.

O europejskiej solidarności zapewniała, przebywająca na początku sierpnia w Wilnie komisarz ds. wewnętrznych UE Ylva Johansson (*Y. Johansson...*). Walka z przemytem migrantów jest jednym z priorytetowych obszarów działania cyklu polityki unijnej w zakresie walki z poważnymi przestępstwami¹. „Trzeba dać do zrozumienia, że nie ma czegoś takiego, jak wolny wstęp do Unii Europejskiej” – mówiła eurokomisarz (*Unijna komisarz...*). Pod presją Brukseli, na początku sierpnia Bagdad zawiesił loty do Mińska, co chwilowo poprawiło sytuację na granicy. Pod presją Brukseli, na początku sierpnia Bagdad zawiesił loty do Mińska, co chwilowo poprawiło sytuację na granicy.

Służby graniczne otrzymały wsparcie wojska litewskiego i Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej FRONTEX. Zainicjowano testy nowych technologii (*Sprendimas „Dėl masinio ...”*) i ogłoszono rekrutację cywilnych ochotników do straży granicznej. Na budowę ogrodzenia na litewsko-białoruskim pograniczu z rezerwy państwa przeznaczono 5 mln euro. Przedstawiciele rządu litewskiego złożyli wizyty m.in. w Turcji i Iraku. Nawiązano też współpracę ze służbami państw pochodzenia migrantów. Przygotowano międzynarodową kampanię społeczną, która ma na celu uświadomienie potencjalnym migrantom, że Litwa nie jest tzw. właściwą drogą do Europy Zachodniej. Akcję promuje szef litewskiego MSZ Gabrielius Landsbergis.

Polskie pogranicze

Kryzys zachwiał zaufaniem społeczeństwa do instytucji państwowych i obnażył wieloletnie zaniedbania na polu ochrony granicy państwa. Sytuacja ujawniła też fobie, związane z niestabilnym - także z powodu trwającej pandemii - poczuciem bezpieczeństwa obywateli. Na pierwszy plan ponownie wysunęły się niesnaski narodowościowe. Debatę medialną zdominowały doniesienia na temat radykalnych postaw części mniejszości polskiej na Litwie, jak również pytania o ich lojalność wobec władz centralnych w Wilnie, jak też o instrumenty nacisku czy sterowalności nastrojami mniejszości ze strony putinowskiej Rosji.

Już w lipcu przedmiotem wzmożonego zainteresowania opinii publicznej stała się

¹ Jeszcze w 2018 r. Rada UE wezwała do walki z zorganizowaną przestępczością zajmującą się przemytem ludzi do Europy i opracowała instrukcje pt. „Sprawniejsze reagowanie na sieci

przemytu migrantów: kompleksowy i operacyjny zestaw środków”. W 2020 r. przyjęto szereg regulacji dotyczących wdrażania nowego paktu o migracji i azylu EU.

Wileńszczyzna. Historycznie litewsko-białoruskie pogranicze jest w dużej mierze zamieszkałe przez mniejszość polską. W rejonie solecznickim stanowi ona nawet 78 proc. mieszkańców. Postawy obywatelskie tej grupy ludności odgrywają zasadnicze znaczenie w kontekście szeroko pojętego bezpieczeństwa wewnętrznego, a konflikt lokalnych Polaków z Litwinami z początku lat 90. XX w. i próba utworzenia polskojęzycznej autonomii rzutują na wzajemne relacje obu grup społecznych do dziś (więcej na temat: Jundo-Kaliszewska 2019). Brak uchwalenia odpowiednich aktów prawnych w zakresie ochrony praw mniejszości², atrofia gospodarcza regionu, ograniczenia wywołane pandemią oraz nieszczelność linii granicznej doprowadziły do eskalacji nastrojów. Ich wyrazem stały się masowe protesty przeciwko tworzeniu w tzw. polskich wsiach i miejscowościach ośrodków dla osób nielegalnie przekraczających granice (m.in. w miasteczku Dziewieniszki) oraz obciążanie przygranicznych samorządów konsekwencjami niewydolności państwa i służb granicznych. Do rozpędzania protestujących 26 lipca 2021 r. w okolicach poligonu w Rudnikach (rejon solecznicki), użyto gazu łzawiącego (*Žmonės nuo kelio...*). Zastosowanie siły przez służby, jak również brak dialogu rządzących z obywatelami, stały się powodem radykalizacji postaw protestujących i eksplozji napięcia, które znalazło swoje ujście w mediach społecznościowych m.in. na Facebooku. Pojawiły się apele o samoorganizowanie się i tworzenie lokalnych oddziałów ochotniczych do ochrony granic państwa i własnych domostw³. Atmosferę dodatkowo podgrzewała szerząca się kanałami nowych mediów dezinformacja, chociażby o tworzeniu ośrodka dla migrantów w miasteczku Ejszyszki, co zaowocowało liczną frekwencją mieszkańców na spotkaniu z dowódcą Purwiańskiego Oddziału Straży Granicznej 5 sierpnia tego roku (*Bendruomenės susitikimas...*).

Wśród rozpowszechnianych w mediach fake newsów, wymienić należy informacje o rzekomych aktach agresji litewskich funkcjonariuszy policji i straży granicznej (zarówno w stosunku do protestujących, jak i osób zatrzymanych na granicy) i porównywanie ich działań do metod służb reżimu Łukaszenki.

Stosunek do napływu cudzoziemców podzielił lokalne środowiska polskie. Na czele wieców w Dziewieniszkach i Rudnikach stanęła pochodząca ze wsi Janczuny w rejonie solecznickim Beata Pietkiewicz, postanka na Sejm z ramienia Akcji Wyborczej Polaków na Litwie – Związku Chrześcijańskich Rodzin. Z kolei środowiska wileńskich intelektualistów, skupionych wokół Polskiego Klubu Dyskusyjnego, prezentowały zdecydowanie bardziej zachowawcze stanowisko w tej kwestii.

Znamienne, że lokalne lipcowe protesty w rejonie solecznickim, zapoczątkowały falę masowych manifestacji antyrządowych w Wilnie. Już na początku sierpnia protest zorganizowany w odpowiedzi na zaostrzenie przepisów w zakresie przeciwdziałania epidemii koronawirusa SARS-CoV-2 (wprowadzenie tzw. paszportu covidowego, który na Litwie nazywany jest Paszportem Możliwości (*Galimybės pasas*)), zgromadził ok. 5 tys. osób. Wiec zakończył się zablokowaniem parlamentarzystów w Sejmie i starciami manifestantów z policją. Zatrzymano 26 osób, ucierpiało 15 policjantów (*Riaušėmis pasibaigęs...*). W tym samym czasie doszło do zamieszek i próby ucieczki 20 migrantów ze strzeżonego ośrodka w Rudnikach (*Rūdninkų poligone...*). Kolejną manifestację zaplanowano na 10 września. W ocenie władz Litwy wydarzenia te są celowo inspirowane z zewnątrz, w ramach tzw. wojny hybrydowej (*Lietuvos Respublikos Seimo...*).

Stabilizacja sytuacji a prawa człowieka

Zgodnie z percepcją organizacji pozarządowych, przerzut migrantów stanowi jedną z możliwości pokonania zablokowanych prawnie kanałów przemieszczania się pomiędzy państwami (szerzej: Niżyńska 2015). Osoby korzystające z usług organizacji przestępczych szmuglujących ludzi, najczęściej postrzegane są jako ofiary sytuacji we własnym kraju i, zdaniem obrońców praw człowieka, powinny mieć prawo do ubiegania się o status uchodźcy (Głąbicka 1999: 24).

Litwa jest sygnatariuszką szeregu konwencji i regulacji międzynarodowych w zakresie ochrony praw człowieka, w tym Konwencji dotyczącej statusu uchodźców (*Konwencija...*), Europejskiej konwencji

² W 2010 r. rząd Litwy uchylił Ustawę o mniejszościach narodowych i dotąd nie uchwalił nowej. Od trzech dekad trwa też konflikt o uchwalenie regulacji prawnych, umożliwiających oryginalną pisownię nazwisk mniejszości narodowych i etnicznych w dokumentach tożsamości.

³ Grupa zamknięta na Facebooku „Rūdninkai (poligonas)”, która pod koniec sierpnia skupiała ok. 14 tys. osób (zob. *Rūdninkai (poligonas)*, <https://www.facebook.com/groups/252295149769219/about> [dostęp: 23.08.2021]).

o wykonywaniu praw dzieci (tamże) czy Konwencji o Prawach Dziecka ONZ (tamże). Jak każde państwo członkowskie UE, przyjęła też regulacje w zakresie ustawodawstwa migracyjnego i obecnie musi sprostać wyzwaniom polityki migracyjnej na wielu poziomach jednocześnie. Niemal połowa przybyszów wymaga szczególnej ochrony (m.in. kobiety, ofiary przemocy, osoby z niepełnosprawnościami). W tym gronie znalazło się również ok. 400 osób nieletnich. Zgodnie z literą prawa międzynarodowego, należy otoczyć je ochroną i zadbać o stworzenie brakujących miejsc w placówkach oświatowych dla dzieci.

W obliczu zwiększonej presji migracyjnej, obok kontekstów humanitarnych, istotny pozostaje aspekt przeciwdziałania terroryzmowi w Europie. W raporcie za rok 2020 litewskiego Departamentu Bezpieczeństwa Państwowego (*Valstybės saugumo departamentas*) odnotowano pięć przypadków wydalenia z kraju (lub nie udzielenia zgody na wjazd) osobom związanym z islamskimi organizacjami terrorystycznymi, takie jak „Al Qaeda Irake” (AQI), „Jabhat al-Nusra” i in. (*Valstybės saugumo departamentas...*) W pierwszym kwartale 2021 r. służby wywiadowcze donosiły o dwudziestu ujawnionych próbach zwerbowania litewskich obywateli przez obce państwa, w tym Rosję, Białoruś i Chiny (*Saugumo ataskaita atskleidžia...*).

Tymczasem nowe regulacje prawne przyjęte przez Sejm 13 lipca 2021 r., które dotyczą przyspieszenia procedur azylowych w warunkach tzw. stanu ekstremalnego, budzą zastrzeżenia obrońców praw człowieka (Kuczyńska-Zonik 2021). Migranci będą internowani na terytorium kraju, bez prawa opuszczania strzeżonych ośrodków migracyjnych, przez okres do sześciu miesięcy i bez pełnego prawa do procedury odwoławczej (*Lietuvos Respublikos įstatymo...*). Ponadto, po złożeniu odwołania o zmianę negatywnego orzeczenia, mogą zostać wydaleny z kraju przed zakończeniem formalnych procedur (tamże). Litewski Czerwony Krzyż wskazał na niedostateczną aprowizację miejsc przetrzymywania zatrzymanych osób (*Tarptautinis Raudonasis...*). Także w mediach pojawiają się głosy migrantów, którzy narzekają na niezadowalające warunki życia oraz rygorystyczne środki detencji.

Polska solidarność

W myśl zasady działania wspólnego rząd w Warszawie od początku angażuje się w działania wspierające Litwę. Już w lipcu na stronie polskiego MSZ pojawiła się informacja, że Polska potępia

„sztuczne i intencjonalne” (*Polska wysyła...*) wywołanie kryzysu, zadeklarowano solidarność z Wilnem oraz wezwano wszystkie państwa członkowskie UE do wsparcia Litwy w procesie zabezpieczenia jej granic.

Na Litwę wysłano konwoje z pomocą humanitarną, realizowane przez Rządową Agencję Rezerw Strategicznych (RARS) oraz pomoc rzeczową polskiego MON. W ramach oddziałów FRONTEX litewsko-białoruską granicę patrolują polscy pogranicznicy. Uszczelnienie granicy litewsko-białoruskiej odbiło się rykoszetem na sytuacji sąsiednich państw – Łotwy i Polski, gdzie na granicach z Białorusią w połowie sierpnia również zarejestrowano obecność osób próbujących przedostać się do strefy Schengen (*Szefowie dyplomacji...*).

Warszawa jak dotąd nie wypowiedziała się w sprawie aktywności części społeczności polskiej na Litwie. Warto natomiast odnotować, aktywność Ambasady RP w Wilnie, w tym udział konsul Irminy Szmalec w nadzwyczajnej sesji Rady Samorządu Solecznickiego, poświęconej zagadnieniom około kryzysowym (*Radni rejonu...*).

Zdecydowane stanowisko w tej sprawie zajęto natomiast prawicowe i eurosceptyczne ugrupowanie polityczne Konfederacja Wolność i Niepodległość. Jego posłowie zorganizowali konferencję prasową w Sejmie RP i wezwali do zaprzestania „prześladowania Polaków na Litwie”. Stwierdzono, że tworzenie ośrodków dla migrantów w tzw. polskich rejonach nosi znamiona dyskryminacji i próby zmiany składu narodowościowego regionu, co mogłoby kolidować z literą Traktatu polsko-litewskiego z 1994 r. Wypomniano brak ustawy o mniejszościach oraz niekorzystne dla lokalnych Polaków zmiany regulacji oświatowych na Litwie (*Nie dla prześladowania...*). Podobne hasła trafiły również na sztandary kibiców Lecha Poznań. W ten sposób działania władz litewskich, mające na celu przede wszystkim przeciwdziałanie negatywnym skutkom kryzysu migracyjnego, zostały zinterpretowane jako aktywność uderzająca w Polaków na Litwie.

Wnioski

Nie ulega wątpliwości, że obecny kryzys migracyjny został wykreowany przez stronę białoruską w sposób sztuczny i intencjonalny jako odwet za aktywność władz litewskich na polu wspierania zarówno białoruskiej opozycji, jak i sankcji wobec reżimu. Na Litwie ukrywa się kontrkandydatka

Alaksandra Łukaszenki w wyborach prezydenckich w 2020 r. Swiatlana Cichanouskaja z dziećmi oraz liczne grono białoruskich aktywistów. Przebywa tu też współpracownik Aleksieja Nawalnego, Leonid Wołkow.

Warto nadmienić, że w raporcie podsumowującym rok 2020 (*Valstybės sienos apsaugos...*), litewskie służby graniczne, choć początkowo odnotowały znaczący spadek nielegalnego przepływu osób w okresie pandemii, to w drugiej połowie roku (po sierpniowych wyborach prezydenckich na Białorusi) sygnalizowały intensyfikację nielegalnych przekroczeń na litewsko-białoruskim pograniczu.

W obliczu zbliżających się manewrów „Zapad-2021” i niedawnych incydentów „prężenia rosyjskich muskułów” na granicy białorusko-ukraińskiej, należy oceniać omawiane wydarzenia w kontekście jednej z odsłon trwającej wojny hybrydowej. Kryzys migracyjny odgrzał konflikty na tle narodowościowym.

Bibliografia:

Bendruomenės susitikimas su purvėnų pasienio užkardos vadovybe,

<https://www.facebook.com/Ei%C5%A1i%C5%A1ki%C5%B3-seni%C5%ABnija-103463101385509> [dostęp: 21.08.2021].

European Union Terrorism Situation & Trend Report 2021 (Te-Sat), <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2021-tesat> [dostęp: 15.08.2021].

Europejska konwencja o wykonywaniu praw dzieci.

Strasburg. 1996.01.25, <https://www.prawo.pl/akty/dz-u-2000-107-1128,16888181.html> [dostęp: 10.08.2021].

Dėl migrantų antplūdžio valstybės mastu paskelbta ekstremali situacija, <https://www.vz.lt/verslo-aplinka/2021/07/02/vsat-siulo-del-migrantu-skelbti-ekstremalia-situacija#ixzz74LNhW7Lv> [dostęp: 02.07.2021].

Jundo-Kaliszewska B. (2019), *Zakładnicy historii. Mniejszość polska w postradzieckiej Litwie*, Łódź.

Głąbicka K. (1999), *Przerzut migrantów do lub przez terytorium Polski*, „Prace Migracyjne” nr 22.

Hyndle-Hussein J. (2021), *Kryzys migracyjny na Litwie. Analiza OSW*, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2021-07-23/kryzys-migracyjny-na-litwie> [dostęp 09.08.2021].

Konwencija dėl pabėgėlių statuso, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.32581> [dostęp: 13.08.2021].

Kuczyńska-Zonik A. (2021), *Kryzys migracyjny na Litwie: bezpieczeństwo państwa versus prawa człowieka*, <https://ies.lublin.pl/komentarze/kryzys-migracyjny-na-litwie->

Ponadto, uderzając we wrażliwe regiony litewsko-białoruskiego pogranicza, sprowokował największe od przeszło dekady protesty na skalę ogólnopaństwową.

Dzięki naciskom UE doraźnie wstrzymano loty z Iraku do Mińska i ograniczono napływ osób na granicę, jednakże biorąc pod uwagę dynamiczne zmiany sytuacji w Afganistanie i wciąż rosnącą liczbę uchodźców z zajętego przez Talibów kraju, z pewnością za wcześnie jest mówić o końcu kryzysu migracyjnego na Litwie. Główną taktyką władz w Wilnie pozostaje uszczelnienie granicy, zniechęcanie potencjalnych migrantów oraz użycie środków prawnych i dyplomatycznych umożliwiających szybkie rozwiązywanie bieżących problemów, ze szczególnym uwzględnieniem ustawodawstwa międzynarodowego z zakresu ochrony praw człowieka⁴.

bezpieczeństwo-państwa-versus-prawa-człowieka/ [dostęp: 22.08.2021].

Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties” Nr. IX-2206 5, 71, 76, 77, 79, 113, 131, 136, 138, 139, 140 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo IX skyriumi įstatymas, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fd41da33e47511eb866fe2e083228059?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=b6287d34-4d5c-491a-9f60-10dd737fdf6d> [dostęp: 10.08.2021].

Lietuvos Respublikos Seimo neeilinė sesija 2021 m. liepos 13 d. 83 ir 84 posėdžiai. Stenogramos 44, https://www.lrs.lt/sip/getFile3?p_fid=36662 [dostęp: 16.08.2021].

Ministrės Pirmininkės Ingridos Šimonytės pranešimas „Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir institucijų veiksmams atsakant į hibridines grėsmes”, https://www.lrs.lt/sip/getFile3?p_fid=36662, s. 12-14.

Nie dla prześladowania Polaków na Litwie!, <https://konfederacja.com.pl/nie-dla-przesladowania-polakow-na-litwie/> [dostęp: 10.08.2021].

Niżyńska A. (2015), *Łączenie rodzin uchodźców - regulacje prawne i praktyka wybranych państw Unii Europejskiej*, ISP, <https://www.isp.org.pl/uploads/drive/oldfiles/pdf/Laczenierodzinzuchodzcow.pdf> [dostęp: 10.08.2021].

Polska wysłała pomoc humanitarną na Litwę w związku z kryzysem migracyjnym na granicy litewsko – białoruskiej, <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/polska-wysyla-pomoc-humanitarna-na-litwe-w-zwiazku-z-kryzysem-migracyjnym-na-granicy-litewsko-bialoruskiej> [dostęp: 21.07.2021]

⁴ Obejmujące m.in. Kartę Narodów Zjednoczonych z 26 czerwca 1945 r., Powszechną Deklarację Praw Człowieka z 10 grudnia 1948 r., Konwencje Genewskie z 12 sierpnia 1949 roku o ochronie ofiar

wojny, Europejską Konwencję Praw Człowieka z 4 listopada 1950 r., Międzynarodowe Pakty Praw z 1966 r., Akt Końcowy KBWE z Helsinek z 1 sierpnia 1975 r. i in.

- Protokół przeciwko przemytowi migrantów drogą lądową, morską i powietrzną, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r.*, Dz.U. 2005 nr 18 poz. 162.
- Radni rejonu sołecznickiego jednogłośnie nie wyrazili zgody na rozlokowanie uchodźców w centrum Dziewieniszek*, <https://www.salcininkai.lt/pl/aktualnoci/1312/radni-rejonu-sołecznickiego-jednogonie-nie-wyrazili-zgody-na-rozlokowanie-uchodźców-w-centrum-dziewieniszek:12902> [dostęp: 20.08.2021].
- Rezolucija dėl hibridinės agresijos atėmimo*, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/51e08400e39611eb866fe2e083228059>, [dostęp: 10.08.2021].
- Riaušėmis pasibaigęs mitingas prie Seimo: sulaikyti 26 asmenys, nukentėjo 15 policininkų*, <https://www.lrytas.lt/lietuvsdiena/aktualijos/2021/08/10/news/prie-seimo-ir-vel-aidi-suksniai-protestuotojai-ragina-seima-eiti-lauk-aiksteje-surenge-kartuves--20380498/> [dostęp: 20.08.2021].
- Rūdninkų poligone neramumai numalšinti, pabėgę migrantai grąžinti*, <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1466543/rudninku-poligone-neramumai-numalsinti-pabegę-migrantai-grazinti> [dostęp: 20.08.2021].
- Saugumo ataskaita atskleidžia – pernai VSD nutraukė iki 20 bandymų verbuoti Lietuvos piliečius*, <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1406993/saugumo-ataskaita-atskleidžia-pernai-vsd-nutrauke-iki-20-bandymu-verbuoti-lietuvos-piliecius> [dostęp: 18.08.2021].
- Sprendimas „Dėl masinio užsieniečių antplūdžio pasienio ruožo teritorijose prie Lietuvos Respublikos valstybės sienos su Baltarusijos Respublika valdymo ir valstybės sienos apsaugos sustiprinimo“*, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6c0ea3a0f42811ebb4af84e751d2e0c9?jfwid=-19h0wlp20z> [dostęp: 20.08.2021].
- Sprendimas „Dėl naudojimosi materialiniais ištekliais“*, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4e16def0df0e11eb866fe2e083228059?jfwid=-1cefbqu9c8> [dostęp: 20.08.2021].
- Szefowie dyplomacji unijnych krajów solidaryzują się z Litwą, Polską i Łotwą w sprawie kryzysu migracyjnego*, <https://tvn24.pl/swiat/kryzys-migracyjny-przy-granicy-z-bialorusia-szefowie-dyplomacji-panstw-unijnych-solidaryzujecie-z-litwa-polska-i-lotwa-5197968> [dostęp: 18.08.2021].
- Tarptautinis Raudonasis Kryžius suteikė pagalbą Lietuvai reagavimui į situaciją su migrantais*, <https://www.redcross.lt/naujienos> [dostęp: 20.08.2021].
- Unijna komisarz: „Trzeba dać do zrozumienia, że nie ma czegoś takiego, jak wolny wstęp do Unii Europejskiej“*, <https://www.euractiv.pl/section/migracje/news/litwa-bialorus-unia-europejska-solidarnosc-migracje-lukaszenka/> [dostęp: 20.08.2021].
- Vaiko teisių konvencija*, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.19848> [dostęp: 10.08.2021].
- Valstybės saugumo departamento 2020 metų veiklos ataskaita*, https://www.vsd.lt/wp-content/uploads/2021/05/Ataskaita_2020_viesa_galutinis-3.pdf [dostęp: 22.08.2021].
- Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos 2020 metų veiklos ataskaita*, <http://www.pasienis.lt/index.php?304998497> [dostęp: 13.08.2021].
- Vartai atidaryti: pigiausias kelias į Europą*, <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/vartai-atidaryti-pigiausias-kelias-i-europa-56-1542506?copied> [dostęp: 15.08.2021].
- VSAT: sulaikyti dar 137 migrantai, pradėtas jų apgyvendinimas Rūdninkuose*, <https://www.lrytas.lt/lietuvsdiena/aktualijos/2021/07/30/news/vsat-sulaikyti-dar-137-migrantai-pradetas-ju-apgyvendinimas-rudninkuose-20265065/> [dostęp: 13.08.2021].
- Y. Johansson: powinniśmy pokazać, że nie ma wolnego dostępu do terytorium UE*, <http://www.wilnoteka.lt/artukul/y-johansson-powinnismy-pokazac-ze-nie-ma-wolnego-dostepu-do-terytorium-ue> [dostęp: 2.08.2021].
- Žmonės nuo kelio prie Rūdninkų poligono nustumti jėga, neramumai malšino riaušių policija*, <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/zmones-nuo-kelio-prie-rudninku-poligono-nustumti-jega-neramumai-malsino-riausiu-policija.d?id=87794719> [dostęp: 13.08.2021].

O Autorce:**Dr Barbara Jundo-Kaliszewska**

Doktor nauk humanistycznych z zakresu historii. Badaczka, tłumaczka, niezależna publicystka, komentatorka życia publicznego i popularyzatorka nauki. Urodziła się w Ejszyskach, w rodzinie polskiej, na litewsko-białoruskim pograniczu. Od 1999 r. mieszka w Łodzi. Współzałożycielka Towarzystwa Miłośników Ziemi Ejszyskiej, Stowarzyszenia "Komedia Łódzka" i Teatru Małego w Manufakturze. Zajmowała się promocją wiedzy w Wydawnictwie Uniwersytetu Łódzkiego. Obecnie jest adiunktem w Katedrze Teorii i Myśli Politycznej na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego. W obszarze jej zainteresowań badawczych znajdują się stosunki polsko-litewskie, polityka historyczna, prawa mniejszości narodowych, konflikty etniczne, nacjonalizmy, separatyzmy i szeroko pojęte bezpieczeństwo na obszarze postsowieckim. Autorka książki "Zakładnicy historii. Mniejszość polska w postradzieckiej Litwie" (Łódź 2019) oraz licznych artykułów i publikacji. Członek redakcji portalu „Obserwator Międzynarodowy”.

Adres email: barbara.kaliszewska@wsmip.uni.lodz.pl

Sugerowane cytowanie:

Jundo-Kaliszewska B. (2021), *Białoruskie rozrachunki albo kryzys migracyjny na Litwie*, „Biuletyn Centrum Studiów Migracyjnych UŁ”, 5(14), www.csm.uni.lodz.pl

Biuletyn redagują: Oktawia Braniewicz, Marcin Gońda

**CENTRUM
STUDIÓW
MIGRACYJNYCH**
Uniwersytet Łódzki

ul. Rewolucji 1905 r. 41/43
pok. C-025, 90-214 Łódź
www.csm.uni.lodz.pl
email: csm@uni.lodz.pl